

Медаль пам'яті жертв Голокосту в Криму

Володимир Бернштам (Ізраїль)

У 2016 р. у зв'язку з 75-ми роковинами масових розстрілів гітлерівцями євреїв і кримчаків у Криму Всекрымський єврейський конгрес затвердив медаль пам'яті жертв Голокосту.

За переписом населення у 1939 р., у Криму проживали 65.452 євреї, включаючи понад 7 тис. кримчаків. Тут слід нагадати читачеві, що кримчаки – єврейська етнолінгвістична тюркомовна група, представники якої сповідують талмудичний іудаїзм. Раніше вони жили лише в Криму, а зараз проживають також і в інших місцях і країнах. Із загальної чисельності 1,2–1,5 тис., 600–700 кримчаків живуть в Ізраїлі і близько 200 – у Криму [1].

З листопада 1941 р. по липень 1942 р. нацистські окупанти знищили близько 42 тис. євреїв, включаючи кримчаків: жінок, літніх людей та дітей. З 11 по 16 грудня 1941 р. тільки на 10-му кілометрі шосе Сімферополь – Феодосія у протиганковому рові фашисти вбили тисячі людей. 11 грудня – день наймасовіших страт (13 тис.) – нині відзначається як День пам'яті в республіці Крим [2]. В общині кримчаків кожного року він також відзначається як День пам'яті кримчаків, розстріляних нацистами в 1941–1942 рр. [3]. Поминальний обряд, який проводиться у цей день, вперше відбувся у Сімферополі в 1945 р. Нині він проходить у приміщенні сімферопольської громади «Кримчахлар» на вулиці Крилова. Двічі на рік ввечері тут збираються кримчаки з усього півострова, читають кадиш (заупокійну молитву), співають пісні про трагічну загибель земляків, подають традиційні кримчацькі страви. Вранці, за будь-якої погоди, учасники обряду відправляються на 10-й кілометр Феодосійського шосе, до

пам'ятника «Меморіал ров» (рис. 1), встановленого на місці розстрілу кримчаків та ашкеназів.

У 2016 р. за ініціативи і спонсорства голови Всекрымського єврейського конгресу Яна Борисовича Епштейна (1947–2021) було випущено медаль пам'яті жертв Голокосту в Криму (рис. 2).

На аверсі медалі діаметром 60 мм зображено пам'ятний знак (рис. 1), встановлений на 10-му кілометрі шосе Сімферополь – Феодосія на місці

розстрілу євреїв. По периметру напис: «ЧТОБЫ ЗНАЛИ И ПОМНИЛИ! ВСЕКРЫМСКИЙ ЕВРЕЙСКИЙ КОНГРЕСС». На реверсі напис: «МЕМОРИАЛ «РОВ» СИМФЕРОПОЛЬ КЕРЧ ЯЛТА ЕВПАТОРИЯ ФЕОДОСИЯ».

Пам'ятною медаллю нагороджували людей, які зробили значний внесок у справу розвитку культури євреїв Криму і збереження пам'яті про жертви Голокосту на півострові. Її вручали у спеціальному футлярі розміром 20 × 20 см (рис. 3). Нагородженим видавали посвідчення.

На завершення автор висловлює подяку М. Б. Кизилу за корисну інформацію та фотографії.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Kizilov M. The Krymchaks: Current State of the Community. In: Euro Asian Jewish Yearbook 2007–2008. – Moscow, 2009. P. 63–89.
2. Тяглый М. Холокост в Крыму. Изд-во БЕЦ «Хесед Шимон», 2002.
3. Кизил М. Крымская Иудея. Очерки истории евреев, хазар, караимов и крымчаков в Крыму с античных времен до наших дней. – Симферополь: Доля, 2011.

1

2

3